

Vahîdeddîn Han

Son Osmanlı pâdişâhı, yüz birinci İslâm halîfesi. Sultan Abdülmecid Han'ın en küçük oğludur. 2 Şubat 1861'de doğdu. Annesi Gülistû Sultan'dır. Küçük yaşta anne ve babasını kaybettiğinden, ağabeyi İkinci Abdülhamîd Han'ın himayesinde yetişti. 4 Temmuz 1918'de büyük kardeşi sultan Reşâd'ın vefât ettiği gün pâdişâh ve halîfe oldu. Pâdişâh olduğunda Birinci Dünyâ Savaşı'nın korkunç neticeleri alınmak üzere idi. 30 Ekim 1918'de Mondros Mütârekesi imzalandı. Vahîdeddîn Han, bu mütârekeye imza koyan delegeleri kabûl etmedi. Mütârekeden hemen sonra Osmanlı Devleti'ni sebepsiz yere savaşa sokan, milyonlarca vatan evlâdını cepheelerde eriten Talât, Enver ve Cemâl Paşalar yurt dışına kaçtılar.

16 Mart 1920'de İstanbul İtilâf devletleri tarafından işgâl edildi. Yunanlılar İzmir'e, İtalyanlar Güneybatı, Fransızlar da Güney Anadolu'ya girdiler. Vahideddîn Han 11 Mayıs 1920'de düşmanların hazırladığı ve Anadolu'nun işgâlini ihtivâ eden Sevr Antlaşmasını bütün baskılara rağmen imzalamadı.

İşgâl altındaki İstanbul'dan vatanın kurtarılamayacağını anlayan Vahideddîn Han, güvendiği kumandanları Anadolu'ya göndermek istedi. Vahideddîn Han, bundan sonra İstanbul'daki işgâl kumandanlarını oyalamak ve Anadolu'daki mücâdeleyi gözden uzak tutmak için türlü siyâsî gayretler içine girdi. Fakat İngilizler de Türk birliğini parçalamak için pâdişâh aleyhine çalışmaktan geri kalmadılar ve aleyhinde kampanya başlattılar. Yegâne arzuları pâdişâhı milletin gözünden düşürmekti. Nitekim bunda ısrar eden İstanbul'daki İngiliz işgâl kuvvetleri, 17 Kasım 1922 Cumâ günü halîfeyi baskı ve silah zoruyla Dolmabahçe Sarayından motora alarak Malaya harp gemisine bıraktı. Bu gemi, son Osmanlı pâdişâhı ve İslâm halîfesini, İngilizlerin Türk aydınlarını sürdükleri Malta Adasına götürdü. Vahideddîn Han, acı ve sıkıntı içinde geçen bir sürgün hayâtından sonra, 16 Mayıs 1926'da İtalya'da vefât etti. Cenâzesi Şam'a getirilerek Sultan Selim Câmii Kabristanına defnedildi.

Vahideddîn Han, çok akıllı ve çabuk kavrayışlıydı. Arada Sultan Reşâd olmayıp da, İkinci Abdülhamîd Handan sonra tahta çıksaydı, İttihat ve Terakki hükûmetinin hatâlarını önleyecek, felâketlerin önüne geçecek kudret ve idâre sâhibiydi. Mala, dünyâya düşkün olmadığı güzel ahlâklı ve eşi az görülebilecek kadar fazla nâmuslu olduğu vesîkalarda göze çarpmaktadır. Çok sevdiği vatanından koparken yanında şahsî ve pek cüz'î mal varlığından başka bir şey götürmediği, ayrılmasının üzerinden henüz dört yıl geçmeden vefâtında kasaba, bakkala ve fırına olan borçlarından dolayı 15 gün tabutunun kaldırılmamış olmasından da anlaşılmaktadır.

Vahideddîn Hanın vatanının ve milletin uğradığı felâketler karşısında neler düşündüğü ve neler hissettiği kayıtlara geçmiş şu hadîseden çıkarılabilir. 1919 senesi Ramazanında bir sabah Yıldız Sarayında yangın çıkar. Kısa zamanda büyüyen alevler, sultanın geceleri kaldığı dâireyi de sarar. O geceyi tesâdüfen Cihannümâ Köşkünde geçirmiş olan Vahideddîn Han, yangını haber alınca, üzerine pardesüsünü giyerek dışarı çıkar. Köşkün önünde hiç telaş göstermeden yangını seyrederken çevrede ağlayanları görünce gözleri yaşararak; "Benim vatanım ateş içinde, onun yanında bunun ne kıymeti var." demekten kendini alamaz.

Kaynak: Osmanlı Tarihi Ansiklopedisi ve Yeni Rehber Ansiklopedisi